

зробило його більш поширеним та одразу сприяло широким науковим дискусіям щодо його використання. Вчена також використовує аргумент про те, що радикальні партії можуть дуже жорстко критикувати систему, але своїми діями не руйнують її підвалини – не пропагують тероризм, насильство, беруть участь у виборах, займають політичні посади. На противагу цьому, термін «крайні праві» більш доречний для тих організацій та груп, які відкрито пропагують або і застосовують силу та жорстокість для досягнення своїх цілей. Прикладом тут можуть бути американські групи руху «за життя», які нападають та підпалюють клініки, де роблять аборти, або неонацистські групи в Європі, які влаштовують погроми в місцях проживання іммігрантів [7, с. 45].

В українському науковому дискурсі поки складно говорити про якісь тенденції щодо використання вище перелічених термінів через невелику кількість досліджень з даної тематики. Розмежування низки понять можна зустріти у працях А. Шеховцова. Він аналізує такі терміни як «праворадикальні», «правопопулістські», «правоекстремістські» і «неофашистські» і приходять до висновку, що вони не можуть вживатися як синонімічні. Неофашистські партії, стверджує вчений, відстоюють цінності фашистських партій міжвоєнного періоду, правоекстремістські партії пропагують використання насильницьких дій для досягнення своїх політичних цілей. Термін «правопопулістські партії» не дає вичерпної характеристики сутності цих партій, а тому утруднює їх типологізацію та відмежування від інших правих партій. Тому науковець схиляється до використання поняття праворадикальні партії [1].

Водночас, і А. Шеховцов, і інші вчені, які займаються даною публікацією, і засоби масової інформації часто використовують два найбільш поширені терміни «праворадикальні / радикальні праві» та «крайні праві» як синонімічні та взаємозамінні. У вітчизняному науковому дискурсі чіткої межі між цими термінами поки не проведено. При цьому, можна прослідкувати тенденцію до зростання частоти використання другого із наведених вище понять. З нашого погляду, такий підхід має раціональне зерно, оскільки в українській мові прикметник «радикальний» все ж асоціюється насамперед з тими організаціями та партіями, які підтримують насильницькі методи досягнення своїх цілей і схильні до їх використання самостійно або через близькі до них екстремістські групи. Натомість, термін «крайні праві» є більш вдалим, оскільки не викликає таких асоціацій, а також дозволяє точніше передати розміщення цих партій на ідеологічному спектрі. Тому ми переконані, що найкращим для характеристики нових політичних партій правого спрямування є саме термін «крайні праві».

Зростання електоральної підтримки крайніх правих партій викликає занепокоєння у європейській та світової спільноти через потенційну зміну політичного порядку денного та можливу загрозу ліберально-демократичному устрою. Через це ці політичні партії отримують дедалі більшу увагу науковців, в тому числі і в Україні. Цей процес відбувається, хоч і повільно, однак у вчених, які досліджують дану проблематику, немає згоди щодо терміну, яким можна було б позначити ці партії. Це створює додаткові труднощі для започаткування та

активізації наукової дискусії щодо нових політичних партій правого спрямування, а тому дана стаття може стати точкою відліку для такого обговорення.

Список використаних джерел

1. Шеховцов А. В. Нові праворадикальні партії в сучасних європейських країнах: причини електоральної підтримки: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 / А. В. Шеховцов; Чорномор. держ. ун-т ім. П. Могили. – Николаїв, 2010. – 17 с. // Shekhovtsov A. V. Novi pravoradykalni partii v suchasnyh yevropeyskykh krainah: prychny elektralnoi pidtrymky: avto-ref. dys. ... cand. polit. nauk: 23.00.02 / A. V. Shekhovtsov; Chonomor. derzh. un-t im. P. Mohyly. – Mykolaiv, 2010. – 17 s.
2. Betz H-G. The Growing Threat of the Radical Right / Hans-Georg Betz // Right-wing extremism in the twenty-first century / [edited by Peter H. Merkl, Leonard Weiberg]. – London: Frank Cass Publishers, 2003. – P.47–73.
3. Eatwell R. Introduction: the new extreme right challenge / Roger Eatwell // Western Democracies and the New Extreme Right Challenge / [edited by Roger Eatwell, Cas Mudde]. – London: Routledge, 2003. – P.1–16.
4. Eatwell R. Ten theories of the extreme right / Roger Eatwell // Right-wing extremism in the twenty-first century / [edited by Peter H. Merkl, Leonard Weiberg]. – London: Frank Cass Publishers, 2003. – P.47–73.
5. Ignazi P. Extreme Right Parties in Western Europe / Piero Ignazi. – New York: Oxford University Press, 2003. – 272 p.
6. Mudde C. Populist radical right parties in Europe / Cas Mudde. – Cambridge: Cambridge University Press, 2007. – 404 p.
7. Norris P. Radical right: voters and parties in the electoral market / Pippa Norris. – New York: Cambridge University Press, 2005. – 366 p.

Grymska M. I., PhD in Political Science, Associate Professor of Public Administration, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kiev), grymska.mi@ukr.net

New political parties on the right in Europe: the matter of terminology

Main approaches to terminology regarding political parties that emerged in the second half of the twentieth century and are ideologically located on the right side of the political spectrum have been characterized. It is noted that that is more than one perspective on the issue within the foreign political science and the following terms are used: «new right-wing parties», «radical right / right-wing parties», «anti-immigrant parties», «populist right-wing parties» etc. The purpose of the article is to present the most common approaches to naming new European right-wing parties and justify the use of the term «extreme right-wing parties» in Ukrainian discourse.

Keywords: political party, political party family, the new right-wing parties, the radical right parties, extreme right parties.

* * *

УДК 321.01

Дахно О. Ю.,

аспірант, Національний інститут стратегічних досліджень (Україна, Київ), aleks9000@gmail.com

ТЕРИТОРІАЛЬНА ЦІЛІСНІСТЬ ЯК СТРУКТУРНИЙ АТРИБУТ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Здійснено аналіз територіальної цілісності як структурного атрибуту держави в умовах глобальної інтеграції, розкрито сутність територіальної цілісності, визначено основні індикатори, які характеризують її як структурний атрибут сучасної держави, на основі цього обґрунтовано вплив кольорових революцій на переформатування світового устрою, доведено доцільність впровадження відповідних цивілізаційних стандартів, які є потужним фактором порушення історичної статичності території держав та її суверенітету, конкретизовано індикатор оформлення територіальної цілісності та територіальної недоторканості сучасних держав, систематизації нормативних принципів оформлення територіальної цілісності держав як об'єкту міжнародної безпеки.

Ключові слова: територіальна цілісність, територіальна недоторканість, територія держави, глобальна інтеграція, державний суверенітет, неподільність території, суверенітет держави, цілісність держави, політична дестабілізація, м'яка сила, історичне самовизначення народів, територіальна дезінтеграція.

Глобальна інтеграція та реінтеграція, якими пронизаний сучасний світ порушують статику єдиного економічного, фінансового та соціокультурного простору сучасних держав та їх атрибутивну ознаку – територіальну цілісність. В результаті цього утверджуються окремі центристські тенденції щодо формування новітньої моделі територіально-організованої політичної системи. Глобальна інтеграція у більшості випадків стала константною проблемою, яка спровокувала розмивання державного суверенітету та територіальної цілісності сучасних держав, що тим самим привело до послаблення політичної влади відцентрованих ними функцій. Це в особливому ракурсі поставило питання про збереження територіальної цілісності як структурного атрибуту держави в умовах глобальної інтеграції.

Проблема територіальної цілісності й досі виступає одним із пріоритетних завдань забезпечення стабільності та розквіту сучасної держави. Виходячи із того, перед якими викликами постають сучасні держави в умовах глобальної інтеграції особливої доцільності набувають питання концептуалізації територіальна цілісність як її структурного атрибуту. Територіальна цілісність в контексті різних науково-методологічних підходів, не здобула належної концептуалізації, й досі певну суперечність викликають питання її ідентифікації, через параметр атрибутивної ознаки держави, з'ясування відповідних факторів її утвердження та збереження. Все це ставить питання про доцільність формування стратегічної парадигми забезпечення територіальної цілісності в умовах глобальної інтеграції.

В межах даного аналізу важливе значення відіграє концепція Х. Бірена в межах якої територіальна цілісність і територіальна недоторканність розглядаються як основні атрибути території держави як її соціальної цінності. З огляду на це, на думку вченого «цілісність характеризує стан території держави з точки зору його просторових параметрів (єдність та неподільність), а недоторканність – стан того самого об'єкта з точки зору зовнішніх умов, в яких повноцінно проявляється соціальна цінність цього об'єкта» [1, с. 24]. Саме тому дослідник наголошує на тому, що «фактичне порушення недоторканності території держави завжди проявляється в порушенні зовнішніх умов і може мати своїм наслідком порушення цілісності або інший суспільно-небезпечний наслідок щодо її території» [1, с. 27]. Такий підхід розглядає територіальну цілісність як структурний елемент територіальної недоторканності, яка в даному відношенні характеризує «стан захищеності території від будь-яких посягань, в тому числі й посягань, які заподіюють шкоду її єдності і неподільності чи створюють загрозу заподіяння такої шкоди» [1, с. 29]. Виходячи із цього в межах більшості дослідницьких підходів як у сфері правової, так і політологічної науки *територіальна недоторканість* розглядається як: цілісність і неподільність її території в межах існуючих кордонів [2, с. 212], цілісність, незмінність та неподільність території держави без належного рішення державних органів [3, с. 144], захищеність території країни в існуючих кордонах від будь-яких посягань, що стосується незаконної зміни території України [4, с. 7].

Особлива роль в контексті ідентифікації сутності територіальної цілісності як структурного атрибуту

сучасної держави в умовах глобальної інтеграції відіграють різні концепції, серед яких важливе значення належить просторовій концепції. Певне методологічне обґрунтування щодо визначення змісту державної території, яка характеризується лише просторовими межами наводить С. Бабурін. При цьому вчений виходить із того, що розглядати державну територію як просторову межу функціонування суспільства, на яку поширюється суверенітет держави не зовсім вірно, оскільки вона являє собою більш багатогранне та складне поняття, яке не обмежується лише просторовими характеристиками. З огляду на це, під державною територією вчений розуміє «певний соціальний організм, який характеризується політичним, економічним та культурним простором, межі існування влади в середині держави та межі за якими держава виступає як іноземна зовнішня сила» [5, с. 144].

Метою даної статті є здійснити концептуальний аналіз територіальної цілісності як структурного атрибуту держави в умовах глобальної інтеграції. Досягнення даної мети обумовлює вирішення відповідних дослідницьких завдань, серед яких: ідентифікувати сутність територіальної цілісності, визначити основні індикатори, які характеризують її як структурний атрибут сучасної держави, серед яких вплив кольорових революцій на переформатування світового устрою, впровадження відповідних цивілізаційних стандартів, які є потужним фактором порушення історичної статичності території держав та її суверенітету.

Рівень методологічного розроблення та окремої концептуалізації змісту територіальної цілісності в умовах глобальної інтеграції потребує чіткого понятійного апарату її ідентифікації. У більшості випадків це зумовлено тим, що в межах різних дослідницьких підходів застосовується не синхронізована термінологічна база, а саме використовуються поняття «територіальна цілісність», «цілісність держави», «територіальна недоторканність». Певну термінологічну невизначеність цих понять І. В. Левакін та Є. А. Юртаєва пов'язують із невідповідністю між формулюванням принципу незастосування сили та загрози сили (утримання від застосування сили та загрози сили) в перекладі з англійського тексту Уставу ООН на російський. Зокрема в російському варіанті йдеться про «територіальну недоторканність» тоді коли ідентичність англійського перекладу розкривається через поняття «територіальна цілісність» («territorial integrity») [6, с. 5].

В результаті цього, досить часто в ці два поняття вкладається і різний зміст, з одного боку територіальна цілісність характеризує непорушність державних кордонів, тоді коли територіальна недоторканність вказує на принцип рівноправ'я та самовизначення народів. Також варто відзначити, що в межах окремих дослідницьких підходів досить часто зустрічається певна семантична тотожність, в результаті чого під територіальною цілісністю водночас розуміється і непорушність державних кордонів і право народів на самовизначення. Це у більшості випадків приводить й до хибної експертно-аналітичної оцінки подій у світі пов'язаних із забезпеченням та захистом територіальної цілісності держави в умовах глобальної інтеграції.

Слідуючи логіці даного підходу формулює своє бачення принципу територіальної недоторканності М. В. Остоухов, який пропонує розуміти під ним принцип заборони застосування сили проти території держави (норма «*ius cogens*») [7, с. 26]. Виходячи із цього, на його думку «дотримання вимоги недоторканності державної території, є умовою збереження її цілісності в умовах глобальної інтеграції, однак, при порушенні недоторканності території не завжди переслідується мета відторгнення її частини» [7, с. 28]. Це свідчить про те, що «посягання на цілісність держави завжди є посяганням і на її недоторканність, однак не кожне посягання на недоторканність здатне заподіяти шкоду цілісності» [7, с. 33].

Саме тому, в межах аналізу територіальної цілісності в умовах глобальної інтеграції Л. І. Волова пропонує розуміти під нею «узагальнену характеристику об'єкта, що володіє складною внутрішньою структурою, оскільки вона відображає інтегрованість, самодостатність, автономність об'єкта, пов'язану з його внутрішньою активністю» [8, с. 3]. Виходячи із цього категорія «територіальної недоторканності» на її думку є значно багатограннішою, оскільки «застосовується по відношенню до різних об'єктів (територія, представники влади, людина та її здоров'я, житло, власність, тощо)» [8, с. 4]. Це у такий спосіб, підтверджує думку, що «незалежно від об'єкта, недоторканність є завжди певним станом захищеності від будь-яких посягань зі сторони, а також заборона вчиняти певні дії» [8, с. 11].

В межах ідентифікації особливостей забезпечення територіальної цілісності сучасної держави в умовах глобальної інтеграції особливу увагу також варто приділити аналізу впливу *кольорових революцій* на переформатування світового устрою, впровадження відповідних цивілізаційних стандартів, які з необхідністю є потужним фактором порушення історичної статичності держав та її суверенітету. На думку З. Бжезинського «кольорові революції являючи собою інструмент демократизації, сприяють відновленню демократичних свобод в країнах з авторитарним режимом та в країнах з перехідними формами демократії (несталими демократичним режимами)... однак в реальності їх технологічна реалізація супроводжується силовими методами демонтажу, що досить часто призводить до перманентної економічної та політичної дестабілізації, яка порушує ідеологічну стабільність території сучасних держави» [9, с. 178].

Обґрунтовуючи фактор впливу *кольорових революцій* на забезпечення територіальної цілісності сучасних держав Джозеф С. Най, вказав на технологію «м'якої сили» («*soft power*»), яка має запроваджуватись задля утвердження «соціально-політичної та політичної моделі устрою держави та суспільства без військового втручання аби гарантувати їй територіальну цілісність та суверенітет» [10, с. 180]. На думку вченого саме запровадження технології «м'якої сили» в межах окремих держав глобального світу є одним із найбільш ефективних інструментів збереження органічності їх територіальної цілісності, оскільки слугує їй захисту з боку тих держав, які вдаються до агресивної інтервенції, яка провокує прояв сепаратизму та стримує процеси історичного самовизначення народів. В даному відношенні, технологія «м'якої сили» слугує розвитку

демократичних прав громадян на самовизначення, що виступає структурною складовою утвердження стратегії глобальної безпеки в сучасному світі.

Подібною точки зору також дотримується Д. Шарп який наголошує на тому, що саме кольорові (постмодерні) революції просуваючи новітні принципи облаштування демократичного устрою блокують умови для втрати суверенітету та незалежності сучасних держав, оскільки завжди враховують форми політичного, ідеологічного, державного та конфесійного устрою» [11, с. 144].

В результаті таких революцій сучасні держави пройшовши демонтаж політичних режимів здобувають новітні демократичні й ліберальні цінності, які стримують хаос та нестабільність їх соціально-політичної ситуації, що тим самим посилює потенціал їх територіальної цілісності. Здебільшого йдеться про те, що держави, які пройшли шлях постреволюційної самоорганізації, самостійно набувають потенціал збереження цілісності своєї території, навіть ідеологічно вмонтованої у систему «вертикального структурування людства» [11, с. 167].

В межах даного аналізу особливу увагу також варто звернути на те, що порушення територіальної цілісності сучасної держави може відбуватись і без застосування військової сили з боку інших держав. А тому технологія захисту територіальної цілісності сучасної держави з необхідністю має враховувати достатньо індикативний вплив однієї держави або й декількох на її внутрішні процеси, у формі поглиблення деінституціоналізації демократії, загострення національних конфліктів, блокування вирішення етнічних та релігійних питань. Це все певною мірою впливає не лише на порушення цілісності території, але й приводить і до більш радикалізованих форм – «розчленування».

З огляду на це варто відзначити, що порушення територіальної цілісності сучасної держави тенденційно відбувається через певну методологічну та інституційну розмитість принципу *суверенної рівності держав*, яка має стати основою для утвердження глобальної безпеки у світі. Зокрема йдеться про те, що нівелювання даного принципу державами призвело до втрати ними «зобов'язання поважати правосуб'єктність інших держав, виконувати повністю та добросовісно свої міжнародні зобов'язання та жити в мирі з іншими державами» [12]. Саме тому досить часто не достатня технологічна концептуалізованість та реалістичність принципу суверенної рівності держав приводить не лише до порушення територіальної цілісності, але і до їх розпаду. Це обумовлено тим, що геополітичним пріоритетом для окремих сучасних держав виступає «абстрагований» принцип самовизначення, який свідчить про те, що «всі народи мають право вільно визначати без втручання інших держав свій політичний статус та здійснювати свій економічний, соціальний та культурний розвиток і кожна держава зобов'язана поважати це право згідно з положеннями Уставу ООН» [13, с. 277].

Така сентенція, є характерною для більшості сучасних держав, які в методології свої геополітики підпорядковують принцип суверенної рівності принципу самовизначення, хоча вони мають розглядатись в детермінованій взаємодії. На думку Я. Броунлі, це

підтверджується тим, що «створення суверенної та незалежної держави, вільне приєднання її до незалежної держави або об'єднання з іншими, або встановлення будь-якого іншого політичного статусу, який вільно визначається народом є способом здійснення цим народом права на самовизначення» [14]. Це свідчить про певну методологічну суперечність між правом держави щодо забезпечення своєї територіальної цілісності згідно принципів міжнародного права та правом народів на самовизначення, яка у більшості випадків «провокує територіальну дезінтеграцію».

Виходячи із цього, на думку М. Кервера «наприкінці ХХ – початок ХХІ ст. найбільш поширеною формою військового протиборства став внутрішній озброєний конфлікт та громадянська війна, які з необхідністю впливають на територіальну цілісність держав» [15, с. 10]. В результаті цього сучасний світ характеризує кризово-нестабільну тенденцію його розвитку, яка на думку К. Прая супроводжується ескалацією озброєних конфліктів як по горизонталі (втягнення в них нових держав та регіонів), так і по вертикалі (збільшення масштабів та інтенсивності насилля в межах нестабільних держав» [16]. Аби протистояти цьому має запроваджуватись система миротворчості як гуманітарний принцип урегулювання «малих війн» та стримання держав від презентації агресивної поведінки у світі, що приводить до порушення їх «генетичної територіальної цілісності». Слідуючи цьому на думку Кофі Аннана «миротворчі операції при відповідних умовах мають стати гнучким та унікально адаптивним механізмом протидії конфліктам при дотриманні принципів організацій та проведення операцій з підтримання миру» [17, с. 11].

Виходячи із цього Уставом ООН розроблено трикомпонентну миротворчу систему вирішення спорів, припинення війн та урегулювання озброєних конфліктів, яка включає: запровадження мирних засобів (ведення переговорів, посередництво, установалення фактів, арбітраж); напіввійськові та квазівійськові засоби, які включають традиційні операції з підтримання миру; примусові засоби як невійськові (економічні, політико-дипломатичні, юридичні та фінансові санкції), так і військові – з використанням озброєних сил [18] Устав ООН.

З огляду на це, сучасне миробудівництво на думку Р. Перис включає три основні компоненти, серед яких «перший – норми та правила встановлення та підтримання миру, другий – утворюють організаційні структури, які забезпечують дію цих норм та правил (Рада Безпеки ООН, підрозділи Секретаріату ООН, місії в районах конфліктів), третій компонент – практика поведінки («паттерни») суб'єктів відповідно до даних норм та правил» [19]. Аби гарантувати геостратегічну результативність миробудівництва, як інструменту утвердження принципів глобальної безпеки в сучасному світі, у 2005 році вона була включена до порядку денного Всесвітньої зустрічі на вищому рівні, згодом її основні компоненти отримали продовження у певних соціальних доповідях та офіційних документах відповідних інституцій.

Відтак, спираючись на міжнародне право, державна територія в умовах глобальної інтеграції може бути змінена лише в результаті: 1) поділу існуючої

держави, 2) виходу частини території із складу держави, 3) об'єднання двох або декількох держав; 4) національно-визвольної боротьби та реалізації права на самовизначення; 5) обміну державними територіями за згодою сторін; 6) застосування відповідальності за агресію; 7) поступок права на територію (цессія) [20, с. 307].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, здійснений нами аналіз територіальної цілісності як структурного атрибуту держави в умовах глобальної інтеграції, дозволив ідентифікувати сутність територіальної цілісності, визначити основні індикатори, які характеризують її як структурний атрибут сучасної держави, на основі цього обґрунтовано вплив кольорових революцій на переформатування світового устрою, впровадження відповідних цивілізаційних стандартів, які є потужним фактором порушення історичної статичності території держав та її суверенітету. Все це ставить питання щодо політики оформлення територіальної цілісності та територіальної недоторканості сучасних держав, систематизації нормативних принципів оформлення територіальної цілісності держав як об'єкту міжнародної безпеки, що й становить перспективу подальшого розроблення даної проблематики в межах політологічної науки.

Список використаних джерел

1. Beran H. A Liberal Theory of Secession / H. Beran // *Political Studies*. 2014. – Vol.32, №1. – P.21–31.
2. Тацій В. Я. Особо опасные государственные преступления (Глава I. Раздел I Особенной части) / В. Я. Тацій // Уголовный кодекс Украинской ССР. Научно-практический комментарий. – К.: Политиздат Украины / авт. коммент. Н. Ф. Антонов [и др.], 1987. – С.204–222.
3. Коржанський М. Й. Кримінальне право і законодавство України. Частина Особлива: курс лекцій / за ред. М. Й. Коржанського. – К.: Атіка, 2001. – 544 с.
4. Лантінов Я. О. Злочини проти основ національної безпеки України: альбом схем [Електронний ресурс] / М. В. Даньшин, Я. О. Лантінов / за заг. ред. Я. О. Лантінова. – Х.: Харків юридичний, 2012. – 24 с. / Офіційний сайт Юридичного факультету ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Режим доступу: http://www-jurfak.univer.kharkov.ua/kafedry/kaf_kryminal-prav/kk/Razdel_1_KK.pdf.
5. Бабурич С. Н. Территория государства: правовые проблемы обеспечения целостности / С. Н. Бабурич. – М., 2008. – 389 с.
6. Левакин И. В. Государство и его свойства в условиях глобализации: проблемы единства и целостности современного мира / И. В. Левакин, Е. А. Юртаева // *Гражданин и право*. – 2015. – №1. – С.5.
7. Остроухов Н. В. Территориальная целостность государств в современном международном праве и ее обеспечение на постсоветском пространстве / Н. В. Остроухов. – М., 2010. – 462 с.
8. Волова Л. И. Принцип территориальной целостности и неприкосновенности в современном международном праве / Л. И. Волова. – Издат. Ростовского ун-та, 2011. – 192 с.
9. Бжезинский З. Великая шахматная доска. Господство Америки и его геостратегические императивы / З. Бжезинский. – М., 1999. – 345 с.
10. Най Дж. С. Гибкая власть. Как добиться успеха в мировой политике / Най Дж. С. – М.: Фонд Социо-прогностических исследований «Тренды», 2006. – 224 с.
11. Шарп Д. От диктатуры к демократии: стратегия и тактика освобождения / Пер с англ. – М.: Новое издательство, 2012. – 384 с.
12. Шиканова Е. Г. Территориальная целостность и суверенитет государств в современном мире / Е. Г. Шиканова // *Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского*. –

2014. – Выпуск №3–2 / <http://cyberleninka.ru/article/n/territorialnaya-tselostnost-i-suverenitet-kak-osnovnyie-obekty-obespecheniya-natsionalnoy-bezopasnosti-rossiyskoy-federatsii-v>

13. Патрушев Н. П. Правовой режим государственных границ и пространств, прилегающих к ним (Международно-правовой аспект) / Н. П. Патрушев, П. В. Малышев. – СПб.: Изд. центр С–Пб МТУ, 2015. – 511 с.

14. High-level Panel on Treats, Cjallenges and Cjange. A More Secure World: Our Shared Responsibility // Un Doc. A/59/565. 2. – December 2014.

15. Carver M. Long War, Short Peace: The Rise and Decline of Ethnopolitical Conflict at the End of the Cold War // People Versus States. US Institute of Peace. May. – 2009 Revision. – P.10. – Table 8.

16. O'Prey K. Keeping the Peace in the Borderlands of Russia. Occasional Paper No 23 // Handbook on UN Peace Operations. By Pamela L. Reed, J. Mathew Vaccaro, William J. Durch. The Henry L. Stimson Center, Wash., D.C., 2015.

17. Аннан Кофи А. Причины конфликтов и содействие обеспечению прочного мира и устойчивого развития в Африке. Доклад ГС ООН, 13 апреля 1998 года. Док. ООН. A/52/871 – S/1998/318. – С.11.

18. Устав ООН [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.un.org/ru/charter-united-nations/>

19. Доклад Генерального секретаря о Фонде миростроительства, док. A/66/659 от 16 января 2012 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N12/207/66/PDF/N1220766.pdf?OpenElement>.

20. Курс международного права. В 7 т. / Г. В. Игнатенко, В. А. Карташкин, Б. М. Клименко и др. – М.: Наука, 2009. – Т.2. Основные принципы международного права. – 540 с.

References

1. Beran H. A Liberal Theory of Secession / H. Beran // Political Studies. 2014. – Vol.32, №1. – P.21–31.

2. Tacij V. Ja. Osobo opasnye gosudarstvennye prestuplenija (Glava I. Razdel I Osobenoj chasti) / V. Ja. Tacij // Ugolovnyj kodeks Ukrainkoj SSR. Nauchno-prakticheskij kommentarij. – K.: Politizdat Ukrainy / avt. komment. N. F. Antonov [i dr.], 1987. – S.204–222.

3. Korzhans'kyj M. J. Kryminal'ne pravo i zakonodavstvo Ukrai'ny. Chastyna Osoblyva: kurs lekcij / za red. M. J. Korzhans'kogo. – K.: Atika, 2001. – 544 s.

4. Lantinov Ja. O. Zlochyny proty osnov nacional'noi' bezpeky Ukrai'ny: al'bom shem [Elektronnyj resurs] / M. V. Dan'shyn, Ja. O. Lantinov / za zag. red. Ja. O. Lantinova. – H.: Harkiv jurydychnyj, 2012. – 24 s. / Oficijnyj sajт Jurydychnogo fakul'tetu HNU im. V. N. Karazina. – Rezhym dostupu: http://www-jurfak.univer.kharkov.ua/kafedry/kaf_kryminal-prav/kk/Razdel_1_KK.pdf.

5. Baburin S. N. Territorija gosudarstva: pravovye problemy obespechenija celostnosti / S. N. Baburin. – M., 2008. – 389 s.

6. Levakin I. V. Gosudarstvo i ego svojstva v uslovijah globalizacii: problemy edinstva i celostnosti sovremennogo mira / I. V. Levakin, E. A. Jurtaeva // Grazhdanin i pravo. – 2015. – №1. – S.5.

7. Ostrouhov N. V. Territorial'naja celostnost' gosudarstv v sovremennom mezhdunarodnom prave i ee obespechenie na postsosvet'skom prostranstve / N. V. Ostrouhov. – M., 2010. – 462 s.

8. Volova L. I. Princip territorial'noj celostnosti i neprikosnovennosti v sovremennom mezhdunarodnom prave / L. I. Volova. – Izdat. Rostovskogo un-ta, 2011. – 192 s.

9. Bzhezinskij Z. Velikaja shahmatnaja doska. Gospodstvo Ameriki i ego geostrategicheskie imperativy / Z. Bzhezinskij. – M., 1999. – 345 s.

10. Naj Dzh. S. Gibkaja vlast'. Kak dobit'sja uspeha v mirovoj politike / Naj Dzh. S. – M.: Fond Socio-prognosticheskikh issledovanij «Trendy», 2006. – 224 c.

11. Sharp D. Ot diktatury k demokracii: strategija i taktika osvobozhdenija / Per s angl. – M.: Novoe izdatel'stvo, 2012. – 384 s.

12. Shikanova E. G. Territorial'naja celostnost' i suverenitet gosudarstv v sovremennom mire / E. G. Shikanova // Vestnik Nizhegorodskogo universiteta im. N. I. Lobachevskogo. – 2014. – Vypusk №3–2 / <http://cyberleninka.ru/article/n/territorialnaya-tselostnost-i-suverenitet-kak-osnovnyie-obekty-obespecheniya-natsionalnoy-bezopasnosti-rossiyskoy-federatsii-v>

13. Patrushev N. P. Pravovoj rezhim gosudarstvennyh granic i prostranstv, priliegajushhij k nim (Mezhdunarodno-pravovoj aspekt) / N. P. Patrushev, P. V. Malyshev. – SPb.: Izd. centr S–Pb МТУ, 2015. – 511 с.

14. High-level Panel on Treats, Cjallenges and Cjange. A More Secure World: Our Shared Responsibility // Un Doc. A/59/565. 2. – December 2014.

15. Carver M. Long War, Short Peace: The Rise and Decline of Ethnopolitical Conflict at the End of the Cold War // People Versus States. US Institute of Peace. May. – 2009 Revision. – P.10. – Table 8.

16. O'Prey K. Keeping the Peace in the Borderlands of Russia. Occasional Paper No 23 // Handbook on UN Peace Operations. By Pamela L. Reed, J. Mathew Vaccaro, William J. Durch. The Henry L. Stimson Center, Wash., D.C., 2015.

17. Annan Kofi A. Prichiny konfliktov i sodejstvie obespecheniju prochnogo mira i ustojchivogo razvitiya v Afrike. Doklad GS OON, 13 aprelya 1998 goda. Dok. OON. A/52/871 – S/1998/318. – S.11.

18. Ustav OON [Jelektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <http://www.un.org/ru/charter-united-nations/>

19. Doklad General'nogo sekretarja o Fonde mirostroitel'stva, dok. A/66/659 ot 16 janvarja 2012 [Jelektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N12/207/66/PDF/N1220766.pdf?OpenElement>.

20. Kurs mezhdunarodnogo prava. V 7 t. / G. V. Ignatenko, V. A. Kartashkin, B. M. Klimenko i dr. – M.: Nauka, 2009. – Т.2. Osnovnye principy mezhdunarodnogo prava. – 540 s.

Dakhno A. Yu., post-graduate student of the National Institute for Strategic Studies (Ukraine, Kyiv), aleks9000@gmail.com

Territorial integrity as a structural attribute of the state in conditions of global integration

Within this article territorial integrity as a structural attribute of the state in terms of global integration is analyzed, the essence of the territorial integrity, the main indicators that characterize it as a structural attribute of the modern state are highlighted. On this basis the influence of the color revolutions on reforming world order is proved as well as the need to implement appropriate civilization standards, which are a powerful factor in breach of the historical statics and sovereignty of the territory. The indicator of territorial integrity and inviolability of modern states is specified; normative principles of territorial integrity of states as the object of international security are systematized.

Keywords: territorial integrity, territorial inviolability, the territory of the state, global integration, national sovereignty, indivisibility of territory, political destabilization, mild force historic self-determination, territorial disintegration.

УДК 321.01

Кравець А. Ю., кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політології, Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара (Україна, Дніпро), kravets_nastya@inbox.ru

«НОМО POLITICUS» ЯК ОБ'ЄКТ БІОПолітичної РЕФЛЕКСІЇ

Основною метою є дослідження сутності «людини політичної», що репрезентоване в біополітиці. На основі застосування загальнонаукових принципів пізнання – еволюціонізму, системності та об'єктивності проаналізовані особливості біополітичного погляду «Номo politicus». З'ясовано, що в біополітичному дискурсі й досі не вироблено чіткого уявлення про ті фундаментальні характеристики, що лежать в природі «людини політичної». Запропоновано комплексний підхід до проблематики «Номo politicus»: людина політична – це соціальний примат, продукт біологічно-еволюційного розвитку, що має генетичну схильність до біологічної адаптації, соціальної ієрархії, політичного домінування і підкорення; людину політичну відрізняє самосвідомість, культура та мораль, що здатні домінувати над генетичними схильностями; природа людини є одночасно й раціональною, й ірраціональною; на поведінку «людини політичної» впливають процеси, що відбуваються у людському мозку; розвиток технологій, нейрофізіології та генетики здатні змінити «обличчя» і сутність «людини політичної».

Ключові слова: біополітика, «людина політична», політична поведінка.

«Людина політична» як феномен була дуже складним та проблематичним явищем наукової концептуалізації. Друга половина ХХ ст. ознаменувалась появою в межах політичної науки нових еволюційних теорій в фокусі уваги яких, тим чи іншим чином, знаходиться «людина політична». Біополітичний погляд